

ST. OLAV

Nr. 38

Oslo, den 23. september 1937.

49. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.
„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Akerbruk og kjøpmannskap. — St. Eugeniakirkens 100 års jubileum. — Indiens stilling. — Du som trøster de bedrøvede. — «De dovne ordensfolk». — N. K. K. F. — Til Porsgrunn! — «Bibelen i alle katolske hjem». — Herhjemme.

Akerbruk og kjøpmannskap.

Ennu den dag idag går Herrens tjenere omkring og innbyr alle til fest i hans herlige Kirke — den fest som er som en forberedelse til den herlighet som venter oss i himmelen. De går overalt både til de ville og til de siviliserte hedninger — men ennå den dag idag forfølges de både til legem og sjel. Vi ser det i Spania, i Mexiko og i Russland, foruten på de mange, mange steder i urskogene, ørkenen og fjellegner hvor hvite misjonærer besegler sitt budskap med sitt blod — og vi ser det i avisspaltenes angrep på Herrens tjeneres ære, gode navn og rykte, i den hån hvormed de overdynges. Det er ikke godt å si hvad man forsøker ivrigst: å tilintetgjøre deres jordiske liv ved fysisk vold eller angripe deres sjel, deres tro, håp og kjærlighet med åndelige våpen. Men det er et faktum at dette utspiller sig overalt i mer eller mindre åpenlyse former.

Men er det igrunnen ikke merkelig? Her kommer mennesker om hvem med rette skriftens ord burde gjelde: «velsignet være de føtter som bringer fred — som bringer budskap om gode ting!» De kommer for å gi alle andel i Guds rikes gleder, andel i alt det store og skjønne som finnes i Kirken. Hvorfor mottas de da slik?

Lignelsen beretter at en gikk til sin aker, en til sitt kjøpmannskap. Alle hadde et arbeid de var fullt optatt av — de hadde ikke tid til å tenke på gleden og syntes ikke at de trengte dens kraft. De glemte at akerbruk og kjøpmannskap kun varer en

liten stund og at det snart skal lyde også til dem: «Du dåre — ennå i denne natt skal du dø!» Og hvad så?

Akerbruk og kjøpmannskap — hvor meget dekker ikke disse to ord! De rummer alle et menneskes jordiske streben — alt det vi løper etter og kjemper for å oppnå, som vi gledes ved og imponeres av uten å huske at det i sig selv kun har en kortvarig verd og bare skal være middel og ikke mål. Og det rummer hele den moderne kultur som vi er så stolt av og som så mange av oss dyrker som skulde den være en guddom, den største av alle. Også der holdes fester som innbyr menneskene til dans om gulkalven. Menneskene danser — og hylder gullets tjenere med sin hjertevarme ærbødighet og imøtekommenhet.

Er det da så merkelig om det virker forstyrrende og misstemmende når Herrens tjenere kommer med sin innbydelse? Er det merkelig at forfølgelsen bryter løs? Ti innerst inne føler det menneskelige hjerte at her stilles et krav som vil medføre uoverskuelige forpliktelser og ofre, og dette krav vil det ikke anerkjenne. Og så tror vi at vi kan drepe dette vårt hjertes innerste uro, drepe samvittighetens røst om vi bare kan få de manende stemmer utefra, Herrens tjenere, til å forstumme.

Menneskene glemmer at det er den store konge som sender sine tjenere ut. Vel er han langmodig,

men den dag kan komme da han sender sine krige-
re ut som ødelegger morderne og alt det de har satt
sin lit til og arbeidet for. Dagen kom for Jerusa-
lem som der ikke blev «sten på sten tilbake av» —
den kommer før eller senere for alle som er Kristi
fiender.

Det er den stadige kamp mellom denne verdens
fyrste og hans krefter og Guds rikes tilhengere,
som Kristus har skildret i søndagens evangelium —
en kamp som kjempes ikke alene på hele jordens
syndige overflate, men også i hvert enkelt mennes-
kes hjerte hver eneste dag, selv om det ikke er oss

bevisst. Det er vår plikt å røkte vår aker og vårt
kjøpmannskap — men vi må se dette vårt daglige
virke ut fra synspunktet: det skal skaffe oss mid-
ler til å erhverve oss festdrakten til «kongesønnens
bryllup». Hver gang Herrens tjener: vår bønn og
betraktning, vår samvittighet og vår ansvarsfølel-
se minner oss om dette, må vi ikke få disse påmin-
nelser til å forstumme, ti da er vi ikke bedre enn
de innbudte i lignelsen. Og like så våkne og lyd-
høre må vi være for Herrens tjeneres ord når de i
synlig skikkelse kaller oss til kommunionens alltid
dekkede bord i den store konges eget hus.

St. Eugenia-kirkens 100 års jubileum.

Festlighetene begynte på selve 100-års-dagen —
16. september — med en høimesse, hvorunder en
stor del av menigheten gikk til den hellige kommu-
nion. Men det var først torsdag aften henimot kl.
8 at det for alvor blev folksomt i den ellers så stille
Norra Smedjagatan, hvor St. Eugeniakirken er. Det
var ikke bare menighetens medlemmer, men kato-
likkene fra hele Stockholm som strømmet til for å
delta i festandakten på St. Eugeniakirkens 100-års-
dag. Uténfra virker kirken temmelig uanselig, ved
første øiekast, som den ligger der føiet inn i husrek-
ken, idet bare en liten tårn-messig forhøielse med
kors over, røber at her gjemmer sig et Gudshus.
Ser man nærmere på kirkens gatefasade, kan man
dog ikke la være å beundre dens harmoniske tilpas-
ning til den øvrige bebyggelses stil og byggeart.
Og trer man så gjennom den litt mørke forgang inn
i kirken, da blir man helt forbauset over å finne et
kirkeruin i sen-renaissancestil, som i lengden ial-
fall kan måle sig med St. Olavs kirke i Oslo. Hertil
kommer at kirken for en stor del er meget vakkert
utstyrt. Hovedalteret med Sophie Adlersparres ut-
merkede kopi av Rafaels berømte maleri «Kristi for-
klaring» er det som fremforalt tiltrekker sig oppmerk-
somheten, men også Maria-alteret og St. Josephs-
alteret har verdige og vakre bilder som er egnet til
å stemme sindene til andakt og bønn. Ennvidere må
fremheves det staselige marmortabernakel over hoi-
alteret og de vakre korsveibilleder i bas-relief, hvor-
av en del imidlertid har fått en noe uheldig plass på
forsiden av orgeltribunens balustrade som rekker
tvers over kirken i hele dennes bredde. Dessuten
legger man merke til de legemstore apostelfigurer
anbragt i nisjer på langveggene, som er kopiert ef-
ter originalene i Nidarosdomen. Hele interiøret vir-
ker unektelig noe syddandsk, men de enkelte deler
er særdeles vel samstemt, så det er frembragt et
harmonisk hele. Og over det hele er det et avgjort
og velgjørende katolsk preg, så man ikke et sekund

er i tvil om at man befinner sig i et katolsk guds-
hus. Og i de forløpne 100 år har da St. Eugeniakir-
ken vært som et åndelig hjem for så mange katolik-
ker som har måttet gjennomgå adskillig i et miljø
som lenge var aggressivt anti-katolsk. Og dessuten
har denne kirke vært et tilfluktssted for dem som
gjennom tvil og uro fant veien tilbake til Fedrenes
kirke.

Ved gudstjenestens begynnelse torsdag aften var
det med møyie at prosesjonen av de forskjellige fore-
ningers faner med disses fanevakt etterfulgt av tal-
rike ministranter og prester kunde bane sig vei inn
gjennom kirkens portal og opover midtgangen.
Blandt de geistlige bemerkedes utenom St.
Eugeniakirkens egne prester, representanter for de
forskjellige ordenssamfund, tre dominikanere, en be-
nediktiner og en salesianer tillikemed prestene fra
St. Erikskirken og undertegnede som utsending fra
Oslo Apostoliske Vikariat. Etter *Veni Creator*
skulde hs. høiærv. Biskop Müller ha bestegget pre-
kestolen, men dessverre var han av sykdom blitt
forhindret. Ved lengre tids overarbeide hadde han
overanstrengt sig og hans kroniske hjerteonde var
blitt så alvorlig at han dagen før jubileet måtte la
sig innlegge på sykehus. Det var et merkbart skår
i festgleden, selvom man fikk høre biskopens vakre
og manende preken fortrinlig oplest av mgr. *As-
sarsson*, som også forrettet under andakten, as-
sistert av St. Eugeniakirkens sogneprest pater
Wehner og pater *Meyer*. Jubileets første dag
blev så avsluttet med sakramental velsignelse.

Fre dag 17. september var helt viet minnet om
menighetens avdøde gjennom de forløpne 100 år.
Om morgenen var det en requiemmesse, hvis mu-
sikk var en komposisjon av pater *Wessel* (†
1933), som i henimot femti år med så stor iyer ofret
sig for sjelesorgen i St. Eugenia menighet. Om af-
tenen samledes man på den katolske kirkegård til
en minneandakt med forbønn for de avdøde. Etter-

at pater Meyer hadde holdt en kort og alvårsfyldt tale i kapellet, drog man i prosesjon, syngende ut på kirkegården hvor tendte lys skinnet fra de mange grave. På grunn av det dystre vær, var skumringen så langt fremskredet, at lysene fra gravene syntes skinne med sjelden styrke og trengte tanken på de avdøde så klart og levende inn på en, mens versene av Miserere sunget vekselvis med bønningen om evig lys og evig hvile steg op fra prosesjonen som langsomt beveget sig frem mellom gravstedene. Tilslutt dannet man ring omkring krusifikset foran kapellet og pater Meyer bad for alle de avdøde på denne kirkegård og for alle de avdøde i hele verden. — Lørdag morgen var det en særskilt requiemmesse for alle St. Eugeniakirkens avdøde prester.

Søndag morgen oprannt med strålende vær og denne dag blev jubileumsfestlighetens hødepunkt. Gleden var dobbelt stor fordi biskopen nu var kommet såpass til krefter at hans læge tillot ham å forrette pontifikalmessen. Men først var det en sangmesse for barnene, celebrert av mgr. Irgens, hvorunder pater Adelskampf holdt en hjertelig tale, som gjorde festdagens mening klar selv for de allerminste.

Kirken var stuvende full da prosesjonen med prestene og Biskopen iført mitra og korkåpe skred op over kirkegulvet. Blant de mange som knelende mottok Biskopens velsignelse bemerkedes konvertittene pavelig kammerherre baron Armfelt og tidligere kyrkoherde i den svenske statskirke Nils Beskow, hvis elde, asketiske profil minnet om billeder av de gamle kirkefedre. Schuberts g-dur messe fikk en fortreffelig utførelse av det store kor med orkester dirigert av musikkdirektør Olle Eksell. Etter evangeliet holdt sognepresten pater Wehner en festpreken, som begynte som en prosesjon til de vakre alterbilleder som pryder St. Eugeniakirken — billedet av Guds mor, Maria, av den hellige Josef og over høialteret billedet av Jesu forklarelse på Tabor, og som endte med en lovprisning av Frelseren som ved brødets og vinens forvandling er nærværende i altrets hellige sakrament.

Efterat messen var slutt benyttet mange anledningen til å bese den interessante minneutstilling som var åpnet i menighetens foreningslokale ved siden av prestegården. Den inneholdt foruten diverse verdifulle paramenter, portretter av Dronning Josephine, biskop Studach og hans efterfølgere, Sveriges apostoliske vikarer inntil våre dager, en fullstendig samling av svenske katolske bøker i nyere tid fra den første katekismus som kunde utkomme i 1800, takket være den daværende lutherske erkebiskop av Upsala, Uno von Troils toleranse og imøtekommenhet.

Kirkejubileet avsluttes med en fest søndag aften i Gillets festivitetslokale. Også der hadde man den glede å se biskop dr. Müller i spissen for en talrik geistlighet og en iøvrig meget representativ forsamling bl.a. Østerrikes minister Sommaruga

med frue, den franske legasjonsråd, grevinne Gyldestolpe og hennes søster Miss Plunkett, comtesse Karin Sparre o.fl. som blev hilst velkommen av jesuittenes superior pater Rademacher.

Efter at orkestret hadde spilt 1ste sats av Bruckners Te Deum, trådte sogneprest pater Wehner frem og ønsket alle velkommen og da han gav uttrykk for hans og forsamlingens glede over å se biskopen iblandt dem blev hans ord bekreftet av en voldsom applaus. Den egentlige festtale blev holdt av lektor H. Gerring som skisserte St. Eugeniakirkens historie gjennom 100 år og rettet en varm hyldest til kirkens tidligere og nuværende prester. Så gikk teppet til festsalens scene tilside og man fikk se et vakkert tablå av St. Eugeniakirken med korset fra Bjørkø som bakgrunn og ved siden av korset fremvistes messens offerkalk, mens en liten pike holdt en evighetslampe foran kirkens kjendte kontur. Og rammen om det hele var menighetens friske og freidige skolebarn som i talekor og sang gav svar til en symbolisert St. Ansgar — en ung mann i benediktinerkutte som fremsa et gripende hyldningsdikt til den katolske kirke i Sverige.

Derefter gav pater Wehner ved hjelp av en rekke lysbilleder et kort utsyn over sognekirkens historie, som ofte blev avbrutt av bifall, serlig kraftig da man fikk se kirkens trofaste sakristal gjennom mer enn 50 år, broder Pätzold, som selv var tilstede i salen og således fikk en spontan og velfortjent hyldest. Det blev også fremvist bilder fra St. Odile-klostret i Elsass hvor den hellige Eugenia levde og døde (ca. 838) og hvor hennes ben hvilte inntil hennes gravferd blev forstyrret under 30-årskrigen, først av Mansfelds leiesoldater og siden i 1632 av svenske soldater. Vel to hundrede år senere skulde hun bli vernehelgen for den første kirkebygning i Sveriges gjenopståtte katolske kirke!

Da det samtidig med dette kirkejubileum blev holdt et riksmøte i Stockholm for Sveriges katolske ungdom, fikk man nu et lite intermezzo, idet en fylking katolsk ungdom med sine foreningsfaner fra de forskjellige menigheter marsjerte frem til scenen og derfra holdt deres formann, en ung konvertitt Gerhard Bungersfeldt en varm og personlig tale om den katolske ungdoms vanskeligheter i våre dages materialistisk pregede miljø, som han sluttet med inntrengende å be om forståelse og moralsk støtte for vår tids katolske ungdom. Så sang man Sveriges katolske ungdoms flaggsang:

Vårt märke se, Ett kors i Sverges fane!
Katolsk var kristen lag och rätt i Nord.

Vi följa frejdigt fädrens stolta bana;

«Katolskt och svenskt»: vår ungdoms lösen-ord!

Efterat dominikanerpater d'Argenlieu hadde rettet en takk til St. Eugenias menighet og prester for den hjelp og støtte dominikanere hadde mottatt ved deres overtagelse av en del av den vidstrakte me-

nighet, fremførte mgr. Irgens en hilsen fra Norges katolikker, idet han minnedes den felles fortid, da katolikkene i Norge hadde samme apostoliske vikar som St. Eugenia menighet, nemlig biskop Studach som i 1842 sendte den første katolske prest etter reformasjonen til Norge, og samme høie velgjører, dronning Josephine som katolikkene i Norge ennu idag omfatter med stor takknemlighet.

Monsignore Assarsson opleste så en lykkønskningsskrivelse som Propaganda-kongregasjonens prefekt, kardinal Fumasoni-Biondi hadde sendt Biskop Müller i anledning av kirkejubileet.

Derefter tråtte Biskop Müller op på talerstolen, hilst først med langvarig bifall og derefter med stor munterhet, da han fortalte at lægen ikke hadde tillatt ham å tale denne aften! Biskopen tok som utgangspunkt for sin tale ordene fra Ps. 4 (som bedes eller synges i kompletorium om søndagene) — «Du har gitt mitt hjerte glede» og hele hans gripende tale som gikk fra hjerte til hjerte var båret og gjennomstrømmet av inderlig glede

over at han tross sin sykdom hadde fått være med å feire dette skjønne kirkejubileum. Han rettet takkens og opmuntringens ord til alle som hadde vært med på å forberede og feire dette jubileum og henvendte sig i særlig hjertelige ord til den katolske ungdom som han minnet om et gammelt valgsprog fra Sveriges katolske middelalder: «Deus primus in lege nostra» — Gud først i vår lov — d.v.s. i vår livsnorm, i vår livsførsel, i alt vårt virke! Tilslutt opleste biskopen et brev han nettop hadde mottatt fra kardinal Pacelli, hvori statssekretæren overbragte ham Pavens lykkønskning til jubileets og hans apostolisk velsignelse til alle Kristustroende i Sverige! At en slik tale med en slik hilsen som avslutning blev mottatt med stormende begeistring, det behøver man neppe å si! Det blev utbragt et svensk Leve d.v.s. firfoldigt hurra for Pave Pius XI — «den største mann i vår tid» — som biskopen sa, og så sang man unisont Petrus-hymnen og den både høitidlige og vakre jubileumsfest var tilende. —

H. J. I.

Indiens stilling.

I hele det store britiske verdensrike inntar Indien en serlig stilling og gjør krav på serlig oppmerksomhet. Den 1. april i år tråtte landets nye forfatning i kraft, idet England jo endelig har lært at dets oversjøiske besiddelser — når de har nådd et visst utviklingsstrin — bør bli fri sitt absolutte avhengighetsforhold til moderlandet og innrømmes en temmelig stor suverenitet. På denne erfaring har England nu bygget sine Dominions op og denne ordning har stått sin prøve, både under verdenskrigen og senere hvor der har vært anledning til å vise dens sterke og fasttømrede karakter.

Indien har inntil for ganske nylig inntatt en mellomstilling — landet har ikke vært et Dominion men har heller ikke vært styrt bare som et koloniland. Folkerettslig er Indien tross det kalles et keiserrike en del av kongeriket England — statsrettslig står det under kronen og parlamentet, overfor hvilke institusjoner statssekretæren for India har å stå til regnskap da han alltid er et medlem av den engelske regjering. Kronen utøver sine rettigheter gjennom visekongen som er Indiens generalguvernør. Bortsett fra enkelte grensedistrikter som er under militær kommando inndeles India i provinser og enkeltstater, hvorav provinsene, elleve ialt, styres av guvernører, mens enkeltstatene, som avviker meget fra hverandre i størrelse og betydning og ligger spredt over hele riket, har innfødte herskere.

Den nye forfatning betyr et langt skritt fremad mot landets autonomi og gir samtidig provinsene en mer fremskutt plass — representerer altså en de-centralisering av forvaltningen. Forfatningsgiverne

har klokkelig innsett at der i sentraliseringen både lå en fare for mekanisering og nivelleving, og at den ikke egnet sig for et så stort og folkerikt distrikt, hvor motsetningene mellom de enkelte beboeres rase og kultur var så skrikende som i Indien. Imidlertid har landet ingen historiske forutsetninger for selvstyre, ti kastevesnet setter en hindring for alt fruktbart samarbeide mellom befolkningens forskjellige lag selv om mange indiere er gått inn for å få det ophevet, først og fremst Ghandi. I enkeltstatene har der utviklet sig et slags patriarkalsk enevælde efter mønster fra gamle dager hvor Indien alltid har vært skueplass for heftige kamper mellom despotene innbyrdes. Derfor representerer også beslutningen om at Indien i fremtiden skal regjres efter den europeiske parlamentarismes prinsipper, en ny og dristig ide.

Efter den nye forfatning ligger såvel lovgivningsmyndigheten som forvaltningen i hendene på et centralstyre og på provinsene. Det er nøie precisert i forfatningen hvilke opgaver som tilkommer centraladministrasjonen, d. v. s. vicekongen og som alle vedrører de felles anliggender. Det i 1858 opprettede «Råd for India» hvis medlemmer utnevntes av den britiske regjering er oppløst. Den lovgivende myndighet er nu hos en folkerepresentasjon på to kamre, hvis medlemmer velges av provinsenes parlamenter og tillike omfatter representanter sendt fra enkeltstatene — og denne folkerepresentasjon danner grunnlaget for en regjering som sammen med vicekongen leder alle de felles anliggender. Ved siden av denne regjering finnes forskjellige special-

kontorer som tar sig av de økonomiske problemer, av handel og samferdselsmidlene, akkerbruket o. s. v. Ennvidere er der opprettet en overdomstol for hele India.

Bortsett fra dette som er felles, er der i den nye forfatning som allerede sagt innrømmet provinsene en vidtgående selvstendighet, med egne parlamenter som dannes ved almindelige og hemmelige valg. De større provinser har over- og underhus, de mindre kun ett kammer. Provinsens ministre er ansvarlige overfor sitt parlament — dog har guvernøren over hver enkelt provins fullmakter som sikrer en rolig utviklingsgang og en viss enhet i retningslinjene som derved faller sammen med det britiske parlaments synspunkter.

Den nye forfatning har stått sin første prøve, idet de første almindelige valg har funnet sted, og er forløpet i fullstendig ro og orden. Mer enn 30 millioner velgere, hvoriblandt 6 millioner kvinner, stod opført i manntallet, og vel 60 pct. utøvet sine rettigheter. Men det indiske folk har også lenge vært innstillet og forberedt — særlig har den såkalte Awarag-bevegelse, hvis åndelige leder er Ghandi, gjort et stort og nyttig arbeid i den retning. Den nasjonale hinduisme, hvis løsen er «India for inderne!» har fått mange tilhengere som «kongresspartiet», og det råder over stemmeflertallet i de fleste provinser. Ved siden av dette har muhamedanerne i de nordlige og nordvestlige provinser av religiøse grunner en del tilhengere — ennvidere de liberale. Nu har ganske visst kongresspartiet like fra begynnelsen av vært imot den nye forfatning, som det bare betrakter som en halv foranstaltning. Og dette parti har et uroelement i sig i form av mange rene kommunister som under valgkampen har fått store løfter og som nu vanskeliggjør overgangen til et ansvarsbevisst og praktisk styre. Lenge har det nu pågått forhandlinger om kongresspartiet skal overta regjeringen og de offentlige embeder i provinsene, som det igrunnen har rett til etter valgenes utfall. Men det har stillet en helt umulig betingelse — selvfølgelig inspirert av sine kommunistiske partifeller — nemlig at guvernørene skal gi avkall på sine forfatningsmessige rettigheter overfor regjeringen. Imidlertid har Ghandi som under selve valgkampen holdt sig i bakgrunnen sammen med partiets egentlige fører Pandit Nehru, grepet meglende inn, så at man snart antagelig vil finne den modus vivendi som nu er nødvendig for at forfatningen skal få praktisk og aktiv betydning.

Ved siden av dette problem som gjelder provinsene frembyr også forholdene i enkeltstatene en del vanskeligheter før det hele kommer i sving og man arbeider nu på å få opprettet et felles «fyrstekammer», utelukkende sammensatt av de innfødte indiske herskere.

Men i og med at forfatningen er trådt i kraft, er det britiske verdensrike kommet et langt skritt videre i konsolideringen av sine uhyre besiddelser. India er nu blitt et statsrettslig hele som det ikke

har vært siden det tilhørte stormogulens rike i det 16. århundre. Hvorledes forholdene videre frem vil utvikle sig, er ikke godt å si. Det neste skritt vil nu bli at landet blir et Dominion med helt og fullstendig selvstyre, men foreløbig blir det stående på rekke med Kanada og Australia, hvor over 300 millioner mennesker av forskjellig rase lever under det britiske szepter.

Hinduene selv har satt sig det mål å bli et enig folk, et helt og samlet folk. Men hvor meget de kommunistiske elementer kommer til å ødelegge for dette mål er ikke godt å si nu. Der går lange fangarmer ut fra Sovjet, og de oprørske og gudløse elementer er flinke til å komme som ulv i fåreklær.

Du som trøster de bedrøvede.

*Du troner i gullmor og kongelig glans
med barnet så trygt i din arm.*

*Så moderlig blikket er festet i hans
som smyer sig omt til din barm.*

*Så rik i din glede, så stor i din sorg
så sterk i ditt håp og din tro,
du er for oss alle en tilfluktens borg
når korset blir reist i vårt bo.*

*Velsign oss som søker din trost i vår nød,
og lær oss i sorger og savn
å kjenne din kjærlighets hellige glød
og finne vårt ly i din faan.*

R. Kjølstrup.

„De dovne ordensfolk.“

Ofte, altfor ofte, hører vi tale om «de dovne mun-ker og nonner» som fylte middelalderens klostre. La oss efter autentiske kilder oppfriske hvad man vet om livet bak klostermurene og hvilke vidnesbyrd det har efterlatt sig.

Vi ser av disse kildeskrifter at middelalderens mun-ker var beskjeftiget med korbønn, sjelesorg og gudstjenester, mens nonnenes hovedbeskjefti-gelse var korbønn og barneopdragelse. I nær for-bindelse med dette det egentlige kallsvirke stod fat-tigomsorgen, sykepleien og understøttelse av pil-grimmer. Den private velgjørenhet i middelalderen var overmåte stor, men for det meste gav man sine almisser til klostrene som da igjen delte dem ut til de trengende, likesom klostrene også forvaltet alle de mange stiftelser. I forbindelse med klostrene fantes nesten alltid et hospital for syke og for pil-grimene. Oprinnelig er jo i det hele tatt alle hospi-taler og all skoleundervisning utgått fra klostrenes tiltak.

Men sitt hovedminnesmerke har dog middelalde-rens klostre satt sig gjennom det store avskriv-ningsarbeid de utførte før boktrykkerkunstens op-finneelse, og selv en lang tid efter denne. Det var jo bare ved avskrivning man kunde erhverve sig de nødvendige bøker til gudstjeneste og undervis-ning. Man skulde også ha messebøker, korbønner med timebønnene i, og i det minste noen bøker til felles åndelig oppbyggelse.

De foresatte innenfor de forskjellige ordenssam-fund har hatt et stort arbeide med å skaffe og for-nye disse bøker. Vel fantes der «skrivere» i de stør-re byer hvor man bestilte slike avskrifter, men de aller fleste er utført i klostrene. I Benediktiner-abbediene og i de fra dem utgatte ordenssamfund foregikk dette arbeid i såkalte «skriverstuer» — i de andre klostre var det gjerne enkelte særlig vel utdannede mun-ker som arbeidet i sine celler. Som et eksempel på den tid og den oppmerksomhet slike avskrivninger krevet kan nevnes at den danske franciskanermunk Johan Paaske brukte 22 måneder på å fullføre bibelen. Han avskrev også flere hel-genlegender og den hl. Gregorius' «Moralia».

Men foruten de aller nødvendigste bøker var det jo også ønskelig å få avskrevet verker som kunde være til glede og oppbyggelse ikke alene for klost-rene, men også for legfolk. At disse var meget søk-te fremgår av den omstendighet at man straks ef-ter boktrykkerkunstens oppfinneelse fortrinnsvis tryk-te og solgte nettop den slags bøker — til og med i store oplag. Men lenge før hadde klostrene vært oppmerksomme på dette behov. Meget interessant er beretningen om Gerhart Groote og grunnleggel-sen av «Fraterherrenes» kongregasjon.

Gerhart Groote angav som grunn for opprettel-

sen av denne orden at franciskanerne, dominikanerne og de andre tiggermunkesamfund var altfor sterkt optatt av sjelesorg, besøk i hjemmene og innsam-ling av almisser til de fattige til at de burde beskjeft-ige sig med andre ting også. «Fraterherrene» skul-de også forkynne Guds ord, men de skulde ikke ha noe å gjøre med omverdenen for bedre å bevare den indre samling. Av samme grunn skulde de hel-ler ikke vandre med tiggerposen, men sin hovedop-gave skulde de ha i å avskrive oppbyggelsesbøker til bruk for legfolk og derved styrke sin egen fromhet samt selv tjene til sitt livs opphold.

Planen for dette ordenssamfund stod dog ikke straks klar for Groote, som efter sin omvendelse og efter å ha gitt avkall på alle sine inntekter, først arbeidet i lang tid på sin egen åndelige utvikling samtidig med at han med strålende veltalenhet for-kynte ordet. Fra tidligere av var han imidlertid en stor bokvenn og hadde allerede dengang latt en krets av unge geistlige avskrive bøker for betaling. Det var disse geistlige han i 1381 eller 1382 samlet til et samfund og begynte dets virke med overset-telser av «Horae Beatae Virgines», «Officium De-functorum» og andre mer liturgiske bøker til platt-tysk. Da dette slo godt an, fortsatte fraterherrenes arbeid i samme spor og skribentvirksomheten blev så overveiende at ryan i Lüttich og omegn kalte dem «broeders van de penne». Som kjennetegn bar de i mange hus en brodert fjær på sin hodebe-dekning.

Kort tid efter Grootes død tok noen av fraterher-rene bolig i Windesheim og antok den hl. Augu-stins klosterregler. — Inntil denne tid hadde de nok dannet et samfund, men var nærmest å betrakte som sekulargeistlige. Fra det augustinerkloster som således opstod utgikk en storslått reformvirk-somhet, idet dets ånd trengte inn i andre augusti-nerklostre, som nidkjært optok arbeidet med av-skrivning av bøker. Det samme blev tilfelle med benediktinerne i Bursfelde og andre både brødre- og søstersamfund. I hvor stort et antall sees av at Johannes Busch alene reformerte 86 manns- og 13 kvinneklostre av augustinerordenen og 43 av Burs-feldekongregasjonen. Ialt sluttet 142 benediktiner-klostre sig til bevegelsen. Felles for dem alle var det brennende ønske om å være legfolk til nytte, og derfor benyttet man i de aller fleste avskrifter lan-dets eget sprog.

Bøkene fant meget stor utbredelse — så stor at allerede ovennevnte Busch kan meddele at i Neder-landene «landets adel såvel som menigmann, både menn og kvinner hele landet over har mange tyske bøker som de leser og studerer». Og ikke alene det, men for å gi også de mindre bemidlede anledning til å høste lærdom og oppbyggelse av fromme bøker,

oprettet man i Windesheim og i andre klostre leiebiblioteker for folket.

*

Så blev boktrykkerkunsten opfunnet. Men de samme beveggrunner som hadde fremkalt skribentvirksomheten, gav også støtet til opprettelse av trykkerier i mange av fraterherrenes og Windesheimerklostre. Det skyldes disse klostertrykkerier at de fleste inkunabler tilhører den folkelige religiøse litteratur.

Som fellesfrukt av klosterinstitusjonens innsats slik tør man vel betrakte det femtende århundres praktiske mystikk som satte et opnåelig mål også for det kristne gjennemsnittsmenneske og utfoldet sin vakreste blomst i Tomas a Kempis: «Kristi efterfølgelse».

Blandt kvinneklostrene er det især St. Birgitta-søstrene som har gjort en stor innsats for litteraturens bevarelse og utbredelse. Selvfølgelig ligger det i sakens natur at skribentvirksomheten aldri kunde bli drevet i den utstrekning av nonnene som av munkene — de spesielle kvinnelige sysler har jo alltid inntatt en bred plass hos ordenssøstrene, hvilket de mange praktfulle paramenter vidner om. Men vi vet om mange bøker, forfattet, avskrevet og «illuminiert» av nonner. Det ser forøvrig ut som om malte initialer o. l. prydelser i bøkene oftere skyldes ordenssøstre enn munkar. I arbeidet med andaktsbøker fant jo de fromme kvinner enn ytterligere anledning til å virke for andres åndelige vel, foruten sitt egentlige kalls- og ordensarbeid.

*

Det kan være interessant å kaste et blikk på klostrene i Norden og undersøke sporene av det intense arbeidsliv som førtes i dem.

I Danmark hadde augustinerinnene en ansett opdragelsesanstalt i Dalum på Fyn, og tillike var søstrene i dette kloster berømt for sine enestående håndarbeider. Benediktinerinnene drev flere skoler ved Vor Frue kloster i Randers samt i Skanderborg — det siste likeledes berømt som opdragelsesanstalt og som verksted for utsøkte broderier. Hos cistercienserinnene i klostret ved Roskilde sydde spant og vevde søstrene alt som bruktes. Senere forferdiget også disse nonner praktfulle håndarbeider samt opdrog adelige gutter og piker. Deres arbeider var berømte også utenlands.

Om de norske manns- og kvinneklostre berettes at «tiden mellom messene og bønnetimene blev anvendt forskjellig efter de forskjellige ordensregler, ja selv innenfor samme kloster efter den enkeltes dannelse, evner og tilbøielighet . . . ennu satt nonner flittig ved rokk og vev for å skaffe tilveie det fornødne til alles bekledning . . . reglene fastsatte avskrivning, videnskapelig beskjeftigelse, ensom samvittighetsransakelse, faste og pönitense som avveksling mellom gudstjenestene» — og «det var kirkene og klostrene som skaffet maler- og billedhuggerkunsten innpass i landet . . . altertavler og helgenbilleder omtales ofte likesom glassmalerier på

kirkevinduene, de glasserte mursten i kirkegulvene som der er utgravet en masse av på Hovedøen og ved Lyse kloster. Kirken bærer også andre vidnesbyrd om at kunstfliden og kunstsansen har stått høiere i klostrene enn annetsteds i landet i de tider».

Forøvrig vet man intet bestemt om hvad de norske augustiner-, benediktiner- og cisterciensersøstre har foretatt sig når de ikke var optatt av korbønn og lignende fromme øvelser. Kong Magnus Lagabøter overgav i 1270 sin lille sønn til cistercienserinnene i Nonneseter ved Bergen for at de skulde opdra ham. Man må altså anta at de har hatt en opdragelsesanstalt i det 13. årh., og de har sikkert hatt den i det 15. årh. også. I 1461 hører vi at Nonnesetersøstrene gir en geistlig ved navn Thjodling en bok som ikke nærmere betegnes med på en reise til Rom. Den må ha vært kostbar, for klostret fikk en hel gård i pant for riktig tilbakelevering av den.

I Sverige nød cisterciensersøstrenes kloster i Vreta stor anseelse — også efter reformasjonen. Ryzelius beretter at «nonnene i Vreta har ved sine fromme andaktsøvelser, sitt hellige liv og sine henders flittige arbeid dradd mange fornemme folks døtre til sitt kloster». Fra dette kloster blev flere nye klostre grunnlagt — et blev så berømt som opdragelsesanstalt at to av Gustav Vasas nære slektninger efter reformasjonen blev opdradd der. Alle cistercienserinnenes abedisser var alltid kvinner med høi dannelse og gammel kultur. Og det blev krevet av søstrene at de skulde ha gode kunnskaper i latin. En dagsordre, forfattet på latin, foreskriver dem nemlig å be mange latinske salmer både ved midnattstid i koret og når de stod op om morgenen.

En annen orden, hvis regel også foreskrev videnskapelig arbeid og avskrivning, er St. Birgittaordenen. Det 23. kapitel i ordensregelen sier således at søstrene efter Marias eksempel skal arbeide med sine hender til enhver tid når de ikke skal være tilstede ved gudstjenesten eller ved den åndelige lesning, og de skal ved dette legemlige arbeid gjøre sig ennu flinkere til det åndelige. Imidlertid skal de ikke utføre det legemlige arbeid av verdslig forfengeligheit eller for å berike sig selv, men de skal arbeide for kirkene og for de fattige.

En god hjelp hadde søstrene i munkene når det gjaldt avskrivningsarbeid, idet et fullt besatt Birgittaabbedi talte 60 søstre, 13 prester, 4 diakoner og 8 legbrødre som bodde i en fra det egentlige kloster fullstendig adskilt broderavdeling. De stod imidlertid alle under den felles abedisse som for begge avdelingens vedkommende bestemte hvad som skulde avskrives og hvem som skulde gjøre det.

I Vadstena var der samlet et efter det 15. årh. forhold virkelig betydelig bibliotek — og da det i 1490 til og med fikk eget trykkeri innenfor sine murer vokste boksamlingen stadig og fort. I Upsala finnes 40 bøker som beviselig har tilhørt dette moderabbedi. Andre autentiske bøker finnes i de

fleste av Sveriges større biblioteker. I Vadstena beskjeftiget man sig med teologi, filosofi, historie, geografi, astronomi, lægekunst, maler- og billedhuggerarbeid. De fleste av abbediets beboere mestret både latin og morsmålet, og flere av dem forfattet selv oppbyggelige skrifter. Karen Jensdotter og Kirstine Hansdotter oversatte det gamle testamentes historiske bøker og deres verk eksisterer ennå. Men det var påbudt at alle søstrene fra tid til annen skulde utføre legemlig arbeid for å øves i ydmykhet og skjønt mange av dem var av høi og fornem slekt, måtte de dog i sin tur vaske klær og utføre annet huslig arbeid.

Men Ryzelius forteller også at søstrene arbeidet ikke alene flittig, men «kostbart» og noen av disse kostbare arbeider oppbevares ennå den dag i dag i sakristiet i deres kirke. Det er meget karakteristisk at mens forskriftene i regelen forbyr søstrene å røre ved pengestykker eller i det hele tatt ved gull eller sølv, gjøres det uttrykkelig den undtagelse: undtatt når en søster behøver gull eller sølv til å brodere med:

I Norge finner vi Birgittaabbediet Munkeliv i Bergen, og man vet at også i dette kloster blev det forfattet og avskrevet bøker. Det samme gjelder Birgittaabbediene i Danmark, både det i Maribo og det i Mariager.

Alt dette er historiske kjensgjerninger — og man vil forstå av dette hvor lite velbegrunnet alle de mange uvederheftige påstander er om det døvenskapens og lediggangens liv som førtes i middelalderens klostre. Likesom i våre dager hadde også ordensfolkene den gang hver time av sin dag — og delvis også av sin natt — regulert. Og vi kan takke de flittige søstre og brødre for kulturens bevaring og fremskritt i middelalderen — til beste for vår egen tid.

N. K. K. F.

Tirsdag 28. september kl. 7,30 arrangerer komiteen for utdannelsesfondet en av sine tradisjonelle håndarbeidsaftener i festsalen, Akersvn. 5. Disse aftener hvor gifte og ugifte damer kan sette hinannen stevne og der forene det nyttige med det behagelige er blitt meget populære. Denne første aftent i sesongen byr på en særlig attraksjon, idet fru Eva Dithmer-Vanberg vil kåsere om: «Hvordan vi kan holde oss friske — et kurophold på dr. Arbos klinikk». Da emnet jo er i høi grad aktuelt og kåsørens navn er borgen for at temaet vil bli interessant og lærerikt behandlet, og da vi til og med har fått løfte fra frk. Ella Østenstad at hun vil underholde oss med sine bedårende sange til eget luthakompagnement, vil vi ikke få alene en nyttig kunnskap om hvad vi bør gjøre av hensyn til vår helse, men også få en hyggelig kveld med kunstnerisk nytelse. Vel møtt, — og tenk på det gode formål!

A. B.

Til Porsgrunn!

Til kirkeinnvielsen i Porsgrunn søndag den 10. oktober blir der satt op extratog — et såkaldt «lyntog» — fra Oslo til Porsgrunn.

Kjøretiden blir vel 3 timer, mot vanlig 4 timer og et kvarter.

«Lyntogets» rute er stillet op slik:

Fra Oslo V.	kl. 7.00	søndag 10/10
Til Porsgrunn	« 10.10	—»— „
Fra «	« 21.45	—»— „
Til Oslo V	« 0.50	mandag 11/10

Programmet for kirkeinnvielsen er i hovedpunktene slik:

- Kl. 11. Kirkens innvielse foretas av hs. høiærverdighet biskopen, derefter levitmesse. Preken av hs. høiærværdighet biskopen.
- « 14. Middag for alle deltagere i kirkeinnvielsen i Odd Fellow-bygningen i Porsgrunn
- « 17.30. Aftenandagt. Preken av pastor dr. Sund.
- « 18.30. Fest i menighetens nye forsamlingslokale, hvor alle deltagere er menighetens gjester.

For å få en nogenlunde oversigt over hvor mange der vil benytte «lyntoget» og delta i festlighetene i Porsgrunn, bes alle som vil delta å melde dette til sogneprest mgr. Irgens eller til St. Olavs Ekspedisjon innen 30. september kl. 4.—

Billettprisen på «lyntoget» er vanlig tur- og returpris 3die klasse Oslo—Porsgrunn kr. 17.10 ÷ 25 % rabatt.

«Bibelen i alle katolske hjem» — Innsamlingsliste:

H. Snoeys	kr. 100.00
Fru Strømnes	» 10.00
«Løft i flokk»	« 100.00

Herhjemme.

Oslo. Søndag 19. sept. hadde O.K.Y. møte med hr. Ivar Ruyter som foredragsholder. Foredraget, som behandlet Avholdssaken, blev meget godt fremført, og så å si ingen hadde noe å si til det. Foredragsholderen blev hjertelig takket av formannen, og H. H. Biskop Mangers, som var tilstede istedenfor Mgr. Irgens, takket også hr. Ruyter for foredraget, som han håpet Ynglingene vilde ta sig til hjertet. Efter foredraget var det bevertning og sang. Ved bordet blev bl.a. turen til kirkeinnvielsen i Porsgrunn nevnt. — Efter bordet var det selskapiig samvær.

Adoloscens.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri — Oslo.